

ACC. N:R M. 14283:1-5.

Landskap: Blekinge Upptecknare: Åke Thyborn
Härad: Lister Berättare: olika personer; se uppt. bl.
Socken: Kjöllby Berättarens yrke: dess bakside!
Uppteckningsår: 1957 Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

(uppteckn. fr. Kagersunds fiskeläge)

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-4.
Emigration. s. 5.

LUF 73

" 103

ACC. N:R M. 14283:1

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Började fiska när jag var 15 år och höll på med det till 1914, då jag kom in i tullverket och tjänstgjorde som extra 5-6 år i kustbevakning på olika platser på Listerlandet. Dessförinnan hade jag från 1901 varit till sjöss i 4-5 år och gått på olika hamnar i Östersjön som bästeman ombord. 1900-1910 gick jag var höst som skutskeppare och avyttrade torsk för far, som köpte upp den. Det var levande torsk, jag hade sump i båten. 1920 skaffade jag ålbottengarn, var den andra i Nogersund, som skaffade det, förr fiskade man ål med hommer. Jag höll på med det till 1950, då fick min son överta det. Ideen med ålbottengarn kom från Skåne; en från Skanör, som slog sig ner på Lörbykladd, var den första på Listerlandet.

När jag började fiskade di med sillgarn och laxgarn och hade de 28 fots däckade båtarna, som seglade med smack, fock, toppsegel och klyvare. I min barndom såg jag en fiskare som hade öppen båt med råsegel, men segelutrustningen gjorde råsegelarna till dåliga segelbåtar.

Garnstorleken var ungefär som nu. Vid sillfiske var man 3-4 man på en båt. För det mesta var det en som ägde båten. De som följde med hade 16 garn, det kallades "lödakarlaty". Båtgaren hade lite garn extra för båten. Vid laxfiske var man 2 man på båten och hade fler garn ombord. Man hade inget bestämt antal garn, båtgaren hade lite fler. Det var inget lagfiske, endast båtlaget inbördes, var och en tog på sina garn. Vid ålbottengarnfiske var man i lag på 4 man.

Första motorn kom, tror jag, något av åren 1905 eller 1906, de var en fiskeuppsyningsman som hade den. Motorerna, det var Höörmotorer, skaffades sedan fort och de flesta hade motorer före första världskriget. Lite hjälpsegel hade man kvar, men man minskade på seglen när motorerna kom.

"Myra tiden"

ACC. N:R M. 14283:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

Laxen fiskas numera huvudsakligen med drivlinor. De kom under 1940-talet från Danmark. Förr hade man stående linor, ankrade dem med stenar, och även de kom från Danmark kring 1910. Laxfisket var ej så givande förr, det är fisket nere vid polska kusten som gjort det lönande.

När jag började fiska hade vi 12 - 15 båtar här, och det antalet har minskat på så sätt att man gick över från små båtar till trålare med givande resultat. Trålarna kom genom inflytande från Bohuslän 1920 - 1925. Di fiskade i många år spättor och gjorde rent i Östersjön på det. Sill och torsk begynte di fiska vid Hasslö, Karlskrona, först efter sista kriget och den stora övergången till trålare har kommit de sista 5 åren. Sen vi fick trålarna har fisket ökat. Trälarna går i lag vid sillfiske, vid torsk- och laxfiske går de ensamma.

Både laxgarn och sillgarn band man själv förr. Man spann hampa till laxgarnen. Fabriksgjorda garn kom någongång mellan 1900 och 1910, kan ej erinra mig när de helt slog igenom. Garnhängena är de samma. Var och en hade torkplats på sin tomt, garnen fick bäras upp från kåsarna. 1918 fick vi hamnen och då började man kärra upp garnen och fick hyra hamntorkplatserna. Förr hade man sjöbodarna på tomten, nu har de flesta dem vid hamnen.

Bönderna ägde marken här, den fick fiskarna hyra. Arrendet betalte man per år både i pengar och fisk. Strandplatserna hade man gratis. För en 10 - 15 år sedan började man lösa in tomterna; de flesta är inlösta nu.

Det fanns många skutor på kusten förr. Di gick för det mesta med sten på Tyskland från Sölvesborg, Ronneby och Karlshamn. Efter 1905 var det motorer i skutorna. Nu är det inte många skutor kvar, stenexporten tog slut vid sista kriget och sedan har den ej tilltagit. Djupekås har den största skeppsflottan på

Listerlandet; alla har skutor där, ingen har fiskebåt.

Jag var bland de första som kunde gå i skola i Nordersund, årgångarna före fick gå i Hosaby. Skollov hade vi inte utan gick året om, kan inte minnas att vi hade många fridagar sommartiden.

För konfirmation fick vi om vintern gå till Mjällby, jag tror vi fick gå ett par gånger i veckan i snö och elände.

Förr gick di till kyrkan i Mjällby i långa rader, men inte nu, det är för lång väg och det har funnits missionshus i många år, det ena fanns före min tid och det andra kom när jag var barn, och det har tagit bort kyrkans inflytande.

Tidningar kommer jag ihåg från min barndom, en från Sölvesborg som hette Stjärnan, sedan kom Sölvesborgstidningen.

Förr var det gamla kåkar här, där golvet nästan låg på sanden, men de har försvunnit under min tid. Bara en handelsbod fanns i min ungdom, det var far min som hade den, han sålde alltmöjligt. En hushållsförening bildades under första kriget. Kring 1927-28, då far överlämnade fiskhandeln till David Nordkvist, kom en handelsbod till, J. Larssons div. handel.

David Nordkvist var en föregångsman och gjorde mycket för fiskarna.

Förr fick man gäla sillen, kvinnorna fick göra det. Inälvorna kastades i kåsen, sen var grisarna där och tog det, de simmade i vattnet som katta. Grisarna sprang lösa. Lite före slakten stängdes de in så att de fick lite mjöl, annars smakade fläsket illa. När hamnen kom och kåsorna gick väck blev det inga grisar kvar. Förr hade alla grisar och höns och en Kopper familj var vanligt. Kororna gick väck för c:a 10 år sedan, för lång väg att gå och mjölka dem och mejerierna började sända mjölk. Någon enkelt har gris och höns ännu.

ACC. NR M. 14283:4

Trädgårdsodling hade man inte, man köpte potatis av bönderna och mjöl av hand-
landen. Alla bakte brödet själv förr, man slutade med det kring första världs-
kriget.

Man lever bättre nu än förr, har mera färsk mat nu saltar knappast något, förr
saltade man ner sill, torsk, flundror och grisen, som slaktades till jul. Förr
kokte man allt, nu har man mera gått över till stekning.

Fiskarna hade förr ingen representation i kommun eller riksdag, de har fått
större inflytande nu. Det var mera böndernas synpunkter som kom fram i komun-
erna, inga fiskare fick rösta den tiden. Ändringen kom i samband med allmänna
rösträttsreformen. Förhållandet mellan fiskeläget och bönderna var ändå ganska
gott.

Någon avgång till andra yrken har inte varit särskilt märkbar i Nordersund. Den
yngre generationen har fortsatt att fiska, de har övergått till trälare. En och
annan går nu i Mjällby som industriarbetare och några stycken har minkfarmar.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4

ACC. N:R M. 14283:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag emigrerade till Amerika 1906. Innan dess hade jag fiskat och hjälpt till med båtbygge, far var båtbyggare och ålfiskare.

Vi var 8 st från Nordersund, både pojkar och flickor, bara ungdom som alla reste till Amerika då. Orsaken var att det var så dåligt att man inte kunde föda sig, så man måste söka sig ut.

Hade en bror som hjälpte mig över. Grunnade nog ett par år på det, fick sedan brev att min bror ville ha mig över och reste då. Det var allmänt att man for över, varje vår var det de som for över. Jag for till Portland i Oregon över Göteborg, Esbjerg, Liverpool, New York och med tåg till västkusten. Alla for till västkusten, men en del stannade i San Fransisco. Prästbetyg var tillräckligt, och mer än litet kläder att ta med sig hade man ej. Man försökte inte lära sig språket innan man for, de var så många skandinaver därute, så man klarade sig bra till att börja med ändå.

Började arbeta i sågverk i Portland, och hade inomhusarbete där i 6 månader, sedan blev det strejk och då gick jag på laxfiske i Columbiafloden. Fortsatte sedan med det varje sommar i 9 - 10 år och arbetade på vintrarna med sågverks- och brädgårdsarbete i städerna. Sedan arbetade jag med litet av varje återstoden av USA-tiden till 1932 då det blev dåliga tider i Amerika och jag reste hem igen. När jag reste ut hade jag inte bestämt mig för om jag skulle stanna eller återvända, men jag trivdes bra därute och skulle inte rest hem om inte tiderna blivit dåliga. Av alla, som reste ut från Nordersund de åren, var det inte mer än 10 - 12 som stannade kvar, de flesta blev där 5 - 6 år. Många ägnade sig åt fiske, många hade yrken på land och en del blev sjömän. Emmigranterna sände hem pengar till sina föräldrar.

Lof 103